

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗА П О В Е Д

№ ...../.....2017 г.

На основание чл. 10, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, §74 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение (обн. ДВ, бр. 59 от 29.07.2016 г.), във връзка с осигуряване на документация за придобиване на професионална квалификация в системата на професионалното образование и обучение

УТВЪРЖДАВАМ:

1. програми А за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация – Приложение 1;

2. програми Б за начално и продължаващо професионално обучение с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация – Приложение 2;

3. програми В за професионално образование с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация – Приложение 3;

4. програми Г за професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация – приложение 4;

5. програми Д за начално професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професия – Приложение 5;

6. програми Е за продължаващо професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобита професионална квалификация, както и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация след придобита квалификация съответно по част от професия, първа или втора степен на професионална квалификация – Приложение 6

ПРОФ. НИКОЛАЙ ДЕНКОВ

министър на образованието и науката

ПРОЕКТ

РАМКОВИ ПРОГРАМИ А

ЗА НАЧАЛНО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

С ПРИДОБИВАНЕ НА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

Утвърдена със Заповед № .....2017 г.

София, 2017 г.

Раздел първи

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. НОРМАТИВНО ОСНОВАНИЕ

Рамковите програми А за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация са разработени на основание чл. 10, ал. 1, 2 и 3, т. 1 и във връзка с чл. 11, т. 1 и чл. 12, т. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

2. ЦЕЛ НА РАМКОВИТЕ ПРОГРАМИ А

Целта на рамковите програми А е да регламентират придобиването на първа степен на професионална квалификация за ученици и лица, навършили 16 години, в съответствие със:

- Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО);
- Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО);
- Държавния образователен стандарт (ДОС) за учебния план;
- Националната квалификационна рамка (НКР).

3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА РАМКОВИТЕ ПРОГРАМИ

Рамковите програми А определят възрастта, входящото минимално образователно равнище на кандидатите, както и съдържанието и продължителността на професионалното обучение.

Рамковите програми А са разработени в зависимост от формите на обучение, спецификата на професионалното обучение и съдържат общия брой учебни часове за придобиване на видовете професионална подготовка за целия период на обучение.

Рамковите програми А са предназначени за разработване на:

- типови учебни планове по специалност от професия за придобиване на първа степен на професионална квалификация (СПК) в училищното професионално обучение;
- учебни планове по специалност от професия за придобиване на първа степен на професионална квалификация в професионалното обучение на лица, навършили 16 години.

Раздел втори

РАМКОВИ ПРОГРАМИ А ЗА УЧЕНИЦИ

1. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ КАНДИДАТИТЕ, ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ И ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ОБУЧЕНИЕТО

1.1. Изискване за минимална възраст

Минималната възраст на кандидата в годината на кандидатстването е 13 г.

1.2. Изисквания за входящо минимално образователно равнище, форми на обучение и продължителност на обучението

Варианти на рамкови програми А		Входящо минимално образователно равнище	Форма на обучение	Продължителност на обучението
A1	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК с интензивно изучаване на чужд език	завършено основно образование	дневна	3 г.
A2	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК с разширено изучаване на чужд език	завършено основно образование	дневна	3 г.
A3	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК без интензивно и без разширено изучаване на чужд език	завършено основно образование	дневна	3 г.
A4	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК без интензивно и без разширено изучаване на чужд език	завършено основно образование	вечерна	3 г.
A5	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК без интензивно и без разширено изучаване на чужд език	завършено основно образование	задочна	3 г.
A6	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК за ученици по допълнителен държавен план-прием	завършен първи гимназиален етап	дневна	1 г.
A7	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК за ученици по допълнителен държавен план-прием	завършен първи гимназиален етап	вечерна	1 г.
A8	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК за ученици по допълнителен държавен план-прием	завършен първи гимназиален етап	задочна	1 г.
A9	за начално професионално обучение с придобиване на първа СПК за ученици по допълнителен държавен план-прием	завършен първи гимназиален етап	обучение чрез работа (дуална система на обучение)	1 г.

2. СТРУКТУРА НА ТИПОВИЯ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА УЧЕНИЦИ

2.1. Общи положения

2.1.1. Типовият учебен план разпределя учебното време за изучаване на учебните предмети или модули за придобиване на отрасловата, специфичната и разширената професионална подготовка по класове и етапи от средната степен.

2.1.2. Типовите учебни планове по специалност от професия се разработват въз основа на рамковия учебен план по чл. 91, ал. 2 от ЗПУО и съответния вариант на рамковите програми А в съответствие с ДОС за придобиване на квалификация по професии за придобиване на първа СПК от Списъка на професиите за професионално образование и обучение след съгласуване по компетентност съгласно чл. 93, ал. 1 от ЗПУО и се утвърждават от министъра на образованието и науката.

2.1.3. Учебните часове, предвидени за практическо обучение, са не по-малко от 70 на сто от общия брой часове за изучаване на учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка.

2.2. Съдържание на типовите учебни планове по специалност от професия:

- Код и наименование на професионалното направление;
- Код и наименование на професията;
- Код и наименование на специалността;
- Степен на професионална квалификация;
- Ниво по национална квалификационна рамка;
- Форма на обучение;
- Входящо минимално образователно равнище;
- Продължителност на обучение;
- Организационна форма на обучение;
- Годишен брой задължителни учебни часове по общообразователна подготовка и по обща професионална подготовка по класове и етапи на средната степен;
- Годишен брой избираеми учебни часове, разпределени по учебни предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка по класове и етапи на средната степен;
- Годишен брой избираеми учебни часове за разширена професионална подготовка по класове и етапи на средната степен;
- Годишен брой избираеми учебни часове за разширена подготовка по класове и етапи на средната степен;
- Годишен брой факултативни учебни часове за допълнителна подготовка по класове и етапи на средната степен;
- Начин на завършване и удостоверяване на професионалното обучение;

- Пояснителни бележки (специфични характеристики на организацията на обучението, възможностите за продължаващо професионалното обучение и/или придобиване на професионално образование).

2.3. Структура на типовия учебен план по специалност от професия:

Раздел А - задължителни учебни часове

- I. Общобразователна подготовка
- II. Обща професионална подготовка

Раздел Б – избираеми учебни часове

- III. Отраслова професионална подготовка
- IV. Специфична професионална подготовка
- V. Разширена професионална подготовка
- VI. Разширена подготовка

Раздел В – факултативни учебни часове

- VII. Допълнителна подготовка

В раздел Б на типовия учебен план професионалната подготовка включва теория и практика на професията. Общият брой учебни часове по теория на професията и учебна практика се разпределя за изучаване на учебни предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка. В зависимост от спецификата на всяка специалност от професия учебните часове за практика на професията се разпределят за:

- Учебна практика;
- Производствена практика;
- Практическо обучение в реална работна среда за обучение чрез работа (дуална система на обучение).

2.4. Учебен план за лица със специални образователни потребности и за учениците със сензорни увреждания

Въз основа на типовия и училищния учебен план за учениците със специални образователни потребности и за учениците със сензорни увреждания се разработват индивидуални учебни планове по чл. 95 и чл. 96 от ЗПУО във връзка с чл. 11, т. 1, буква „в“ от ЗПОО. Индивидуалните учебни планове по рамкови програми А се прилагат в зависимост от конкретните възможности на ученика за достигане на единиците резултати от ученето (ЕРУ), които са включени в ДОС за придобиване на квалификация по съответната професия.

2.5. Учебен план за лица, лишени от свобода

За учениците в училищата в местата за лишаване от свобода се организира професионално обучение за придобиване на първа СПК – в първи и втори гимназиален етап на средното образование.

3. РАМКИ НА ТИПОВИ УЧЕБНИ ПЛАНОВЕ ЗА ВАРИАНТИ НА РАМКОВИ ПРОГРАМИ А

3.1. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А1 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен с интензивно изучаване на чужд език след завършено основно образование – дневна форма на обучение

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	I гимназиален етап				
		Класове				Общо
		VIII	IX	X		VIII – X
	Учебни седмици	36	36	36	2	
1	2	3	4	5	6	7
Раздел А - задължителни учебни часове						
I.	Общообразователна подготовка	1080	1098	954		3132
II.	Обща професионална подготовка	36	18	36		90
	Общо за раздел А	1116	1116	990		3222
Раздел Б - избираеми учебни часове						
III.	Отраслова професионална подготовка	36	36	162	64	234
IV.	Специфична професионална подготовка					
1.	теория на професията					
2.	практика на професията					
2.1.	• учебна практика					
2.2.	• производствена практика				64	64
	Общо за раздел Б	36	36	162	64	298
	Общо за раздел А + раздел Б	1152	1152	1152	64	3520
Раздел В – факултативни учебни часове						
V.	Допълнителна подготовка	144	144	144		432
	Общо за раздел А + раздел Б + раздел В	1296	1296	1296	64	3952

3.2. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А2 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен с разширено изучаване на чужд език след завършено основно образование – дневна форма на обучение

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	I гимназиален етап				
		Класове				Общо
		VIII	IX	X		VIII – X
	Учебни седмици	36	36	36	2	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Раздел А - задължителни учебни часове						
I.	Общобразователна подготовка	1116	918	954		2988
II.	Обща професионална подготовка	36	18	36		90
	Общо за раздел А	1152	936	990		3078
Раздел Б - избираеми учебни часове						
III.	Отраслова професионална подготовка					
IV.	Специфична професионална подготовка		162	72		234
1.	теория на професията					
2.	практика на професията					
2.1.	• учебна практика					
2.2.	• производствена практика				64	64
V.	Разширена професионална подготовка		54	90		144
	Общо за раздел Б		216	162	64	442
	Общо за раздел А + раздел Б	1152	1152	1152	64	3520
Раздел В – факултативни учебни часове						
VI.	Допълнителна подготовка	144	144	144		432
	Общо за раздел А + раздел Б + раздел В	1296	1296	1296	64	3952

3.3. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А3 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен без интензивно и без разширено изучаване на чужд език след завършено основно образование – дневна форма на обучение

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	I гимназиален етап				
		Класове				Общо
		VIII	IX	X		VIII – X
	Учебни седмици	36	36	36	2	
1	2	3	4	5	6	7
Раздел А - задължителни учебни часове						
I.	Общообразователна подготовка	828	774	954		2556
II.	Обща професионална подготовка	36	18	36		90
	Общо за раздел А	864	792	990		2646
Раздел Б - избираеми учебни часове						
III.	Отраслова професионална подготовка	36	72	126		234
IV.	Специфична професионална подготовка					
1.	теория на професията					
2.	практика на професията					
2.1.	• учебна практика					
2.2.	• производствена практика			64	64	
V.	Разширена професионална подготовка	252	288	36		576
	Общо за раздел Б	288	360	162	64	874
	Общо за раздел А + раздел Б	1152	1152	1152	64	3520
Раздел В – факултативни учебни часове						
VI.	Допълнителна подготовка	144	144	144		432
	Общо за раздел А + раздел Б + раздел В	1296	1296	1296	64	3952

3.4. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А4 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен след завършено основно образование без интензивно и без разширено изучаване на чужд език – вечерна форма на обучение

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	I гимназиален етап				
		Класове				Общо
		VIII	IX	X		VIII – X
	Учебни седмици	36	36	36	2	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Раздел А - задължителни учебни часове						
I.	Общообразователна подготовка	720	594	774		2088
II.	Обща професионална подготовка	36	18	36		90
	Общо за раздел А	756	612	810		2178
Раздел Б - избираеми учебни часове						
III.	Отраслова професионална подготовка	36	108	90		234
IV.	Специфична професионална подготовка					
1.	теория на професията					
2.	практика на професията					
2.1.	• учебна практика					
2.2.	• производствена практика				64	64
V.	Разширена професионална подготовка		72			72
	Общо за раздел Б	36	180	90	64	370
	Общо за раздел А + раздел Б	792	792	900	64	2548

3.5. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А5 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен след завършено основно образование без интензивно и без разширено изучаване на чужд език – задочна форма на обучение

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	I гимназиален етап				
		Класове				Общо
		VIII	IX	X		VIII – X
	Учебни седмици	9	9	9	2	
1	2	3	4	5	6	7
Раздел А - задължителни учебни часове						
I.	Общообразователна подготовка	190	195	190		575
II.	Обща професионална подготовка	20	15	20		55
	Общо за раздел А	210	210	210		630
Раздел Б - избираеми учебни часове						
III.	Отраслова професионална подготовка	60	60	60		180
IV.	Специфична професионална подготовка					
1.	теория на професията					
2.	практика на професията					
2.1.	• учебна практика					
2.2.	• производствена практика				64	64
V.	Разширена професионална подготовка	18	18	18		54
	Общо за раздел Б	78	78	78	64	298
	Общо за раздел А + раздел Б	288	288	288	64	928

3.6. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А6 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен след завършен първи гимназиален етап – дневна форма на обучение

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	II гимназиален етап		
		Клас		Общо
		XI		
	Учебни седмици	36	2	
1	2	4	5	6
Раздел А - задължителни учебни часове				
I.	Общообразователна подготовка	360		360
II.	Обща професионална подготовка	162		162
	Общо за раздел А:	522		522
Раздел Б - избираеми учебни часове				
III.	Отраслова професионална подготовка	234		234
IV.	Специфична професионална подготовка			
1.	теория на професията			
2.	практика на професията			
2.1.	• учебна практика			
2.2.	• производствена практика		64	64
V.	Разширена професионална подготовка	396		396
	Общо за раздел Б	630	64	694
	Общо за раздел А + раздел Б	1152	64	1216
Раздел В – факултативни учебни часове				
VI.	Допълнителна подготовка	144		144
	Общо за раздел А + раздел Б + раздел В	1296	64	1360

3.7. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А7 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен след завършен първи гимназиален етап – вечерна форма на обучение

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	II гимназиален етап		
		Клас		Общо
		XI		
	Учебни седмици	36	2	
1	2	3	4	5
Раздел А - задължителни учебни часове				
I.	Общообразователна подготовка	288		288
II.	Обща професионална подготовка	90		90
	Общо за раздел А	378		378
Раздел Б - избираеми учебни часове				
III.	Отраслова професионална подготовка	234		234
IV.	Специфична професионална подготовка			
1.	теория на професията			
2.	практика на професията			
2.1.	• учебна практика			
2.2.	• производствена практика		64	64
V.	Разширена професионална подготовка	252		252
VI.	Разширена подготовка	36		36
	Общо за раздел Б	522	64	586
	Общо за раздел А + раздел Б	900	64	964

3.8. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А8 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен след завършен първи гимназиален етап – задочна форма на обучение

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	II гимназиален етап		
		Клас		Общо
		XI		
	Учебни седмици	9	2	
1	2	3	4	5
Раздел А - задължителни учебни часове				
I.	Общообразователна подготовка	105		105
II.	Обща професионална подготовка	18		18
	Общо за раздел А	123		123
Раздел Б - избираеми учебни часове				
III.	Отраслова професионална подготовка	165		165
IV.	Специфична професионална подготовка			
1.	теория на професията			
2.	практика на професията			
2.1.	• учебна практика			
2.2.	• производствена практика		64	64
	Общо за раздел Б	165	64	229
	Общо за раздел А + раздел Б	288	64	352

3.9. РАМКА НА ТИПОВ УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А9 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен след завършен първи гимназиален етап – обучение чрез работа (дуална система на обучение)

	Видове подготовка, учебни предмети/модули	II гимназиален етап		
		Клас		Общо
		XI		
	Учебни седмици	36	4	
1	2	5	6	7
Раздел А - задължителни учебни часове				
I.	Общообразователна подготовка	288		288
II.	Обща професионална подготовка	162		162
	Общо за раздел А	450		450
Раздел Б - избираеми учебни часове				
III.	Отраслова професионална подготовка	234		234
IV.	Специфична професионална подготовка			
1.	теория на професията			
2.	практика на професията			
2.1.	• учебна практика	504	140	644
2.2.	• практическо обучение в реална работна среда			
V.	Разширена професионална подготовка	72		72
	Общо за раздел Б	810	140	950
	Общо за раздел А + раздел Б	1260	140	1400
Раздел В – факултативни учебни часове				
VI.	Допълнителна подготовка	144		144
	Общо за раздел А + раздел Б + раздел В	1404	140	1544

4. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ПРОГРАМИ ПО УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ ИЛИ МОДУЛИ, ВКЛЮЧЕНИ В УЧЕБНИТЕ ПЛАНОВЕ

4.1. Структура на учебната програма по учебни предмети:

- Наименование на учебния предмет
- Код и наименование на професионалното направление
- Код и наименование на професията
- Код и наименование на специалността
- Общо представяне на учебната програма
- Цели на обучението по учебния предмет
- Учебно съдържание:
  - раздели и теми;
  - препоръчителен брой на учебните часове.
- Очаквани резултати от ученето – знания, умения и компетентности.

4.2. Структура на учебната програма по модули:

- Наименование на модула
- Код и наименование на професионалното направление
- Код и наименование на професията
- Код и наименование на специалността
- Описание на модула
- Място на модула в учебния план и връзка с другите модули
- Единици резултати от ученето (ЕРУ) и резултати от ученето (РУ), определени в ДОС за придобиване на квалификация по професии
- Знания, умения и компетентности
- Препоръчителен брой на учебните часове
- Оценяване, критерии за оценяване и възможни средства за оценяване на ЕРУ и РУ
- Дидактически и методически препоръки

4.3. Съдържание на учебната програма:

4.3.1. Учебните програми за училищното професионално обучение по учебните предмети или модули от общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка се разработват въз основа на ДОС за придобиване на квалификация по професии с първа СПК в съответствие с броя учебни часове, определени в типовите учебни планове, по специалност от професия и се утвърждават от министъра на образованието и науката.

4.3.2. Учебните програми за училищното професионално обучение по учебните предмети или модули от разширената професионална подготовка се разработват съвместно с представители на бизнеса като съвкупност от компетентности, които развиват и усъвършенстват отделни компетентности от общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка, като се отчита спецификата на всяка

специалност от професията и се утвърждават от директора на училището.

5. ЗАВЪРШВАНЕ И УДОСТОВЕРЯВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ НА УЧЕНИЦИ

5.1. Професионалното обучение по рамкови програми А се завършва след:

- успешно завършен първи гимназиален етап или единадесети клас от втория гимназиален етап на средната степен на образование;
- успешно положен държавен изпит за придобиване на първа СПК.

5.2. Държавният изпит за придобиване първа СПК се провежда в две части - по теория на професията и по практика на професията, по национална изпитна програма, утвърдена от министъра на образованието и науката.

5.3. Организацията и провеждането на държавните изпити за придобиване на първа СПК се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

5.4. Придобитата първа СПК се удостоверява със Свидетелство за професионална квалификация. Съдържанието на документа е определено в ДОС за информацията и документите.

5.5. По свое желание придобилият първа СПК може да получи Европейско приложение към Свидетелството за професионална квалификация.

5.6. Свидетелството за професионална квалификация дава достъп до пазара на труда и достъп до включване в рамкови програми Е за продължаващо професионално обучение с придобиване на втора степен на професионална квалификация.

5.7. Свидетелство за правоспособност се издава за професии, упражняването на които изисква правоспособност. Условието и редът за издаване на свидетелство за правоспособност се определят с наредби на министъра на образованието и науката, освен ако в закон е предвидено друго.

Раздел трети

РАМКОВИ ПРОГРАМИ А ЗА ЛИЦА, НАВЪРШИЛИ 16 ГОДИНИ

1. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ КАНДИДАТИТЕ, ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ И ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ОБУЧЕНИЕТО

1.1. Изискване за минимална възраст

Навършени 16 години към датата на подаване на документи за професионалното обучение.

1.2. Изисквания за входящото минимално образователно равнище, форми на обучение и продължителност на обучението и учебно време

Варианти на рамкови програми		Входящо минимално образователно равнище	Форми на обучение	Продължителност на обучението
A10	За начално професионално обучение с придобиване на първа СПК на лица, навършили 16 г.	Завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотвяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование по реда на Закона за насърчаване на заетостта или на ЗПУО или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по чл. 167, ал. 1, т. 4 от ЗПУО	Дневна, вечерна, дистанционна	До 6 (шест) месеца
A11	За начално професионално обучение на лица, навършили 16 г.	Завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотвяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование по реда на Закона за насърчаване на заетостта или на ЗПУО или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по чл. 167, ал. 1, т. 4 от ЗПУО	Задочна	До 6 (шест) месеца
A12	За начално професионално обучение за лица, навършили 16 г.	Завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотвяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование по реда на Закона за насърчаване на заетостта или на ЗПУО или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по чл. 167, ал. 1, т. 4 от ЗПУО	Обучение чрез работа (дуална система на обучение)	До 6 (шест) месеца

Формите на обучение и учебното време се определят от обучаващата институция. Те могат да се съгласуват със заявителя на професионалното обучение.

- **Дневната форма**

на обучение е присъствена и включва учебни занятия, изпити по учебни предмети/модули съгласно учебния план и се организира след 7 ч. и завършва до 19 ч. за не повече от 8 учебни часа на ден и за не повече от шест дни в седмицата.

- **Вечерната форма**

на обучение е присъствена и включва учебни занятия, изпити по учебни предмети/модули съгласно учебния план и се организира след 17 ч. за не повече от 6 учебни часа и за не повече от шест дни в седмицата.

- **Задочната форма**

на обучение включва учебни занятия, самостоятелна подготовка и изпити по учебни предмети или модули съгласно учебния план. Учебните занятия и изпитите се организират в сесии. Учебните занятия включват обзор на учебното съдържание по съответния учебен предмет или модул и насоки за самостоятелна подготовка за изпитите. Условиата и редът за организиране и провеждане на изпитите се определят със заповед на директора на обучаващата институция.

- **Индивидуалната форма**

на обучение се организира за отделен обучаем и включва учебни занятия, както и изпити или текущи проверки по учебни предмети или модули. Условиата и редът за организиране и провеждане на изпитите се определят със заповед на директора на обучаващата институция.

- **Самостоятелната форма**

е неприсъствена форма на обучение, при която обучаемите се подготвят самостоятелно и се явяват на изпити по учебни предмети или модули съгласно учебния план за дневна форма на обучение. Условиата и редът за организиране и провеждане на изпитите се определят със заповед на директора на обучаващата институция.

- **Дистанционната форма**

на обучение се осъществява чрез средствата на съвременните информационни и комуникационни технологии и включва дистанционни учебни часове, присъствени часове за практическо обучение, самоподготовка, текуща обратна връзка за резултатите от обучението и присъствени изпити за определяне на оценките по учебните предмети от учебния план. Дистанционна форма на обучение може да се организира в групи за обучаемите или за отделен обучаем от обучаваща институция, която разполага с необходимите технически и технологични условия. За обучението в дистанционна форма обучаемият самостоятелно си осигурява необходимите технически и технологични средства.

- **Обучението чрез работа (дуалната система на обучение)**

се организира от обучаващата институция въз основа на партньорство с един или няколко работодатели и включва: практическо обучение в реална работна среда и обучение в институция в системата на професионалното образование и обучение с изключение на централните за информация и професионално ориентиране. Графикът за разпределение на учебното време се разработва съвместно и се утвърждава от работодателя/ите и директора или ръководителя на обучаващата институция. Условието и редът за провеждане на обучение чрез работа (дуална система на обучение) се определя с наредба на министъра на образованието и науката.

2. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНИЯ ПЛАН

2.1. Общи положения

2.1.1. Учебният план се разработва в съответствие с определен вариант на рамкови програми А и ДОС за придобиване на квалификации по професии.

2.1.2. В конкретния учебен план общият брой учебни часове се разпределя за изучаване на учебни предмети/модули от общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка за теоретично и практическо обучение. Учебни часове за практическо обучение може да се предвидят в отрасловата и разширената професионална подготовка, като се отчитат общите характеристики на професиите от съответното професионално направление.

2.1.3. Общата професионална подготовка е съвкупност от компетентности в областта на здравословните и безопасни условия на труд, на икономиката и на предприемачеството, както и на други компетентности, посочени в ДОС за придобиване на квалификация по професия с първа степен на професионална квалификация.

2.1.4. Разширената професионална подготовка е съвкупност от компетентности, които развиват и усъвършенстват отделни компетентности от общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка.

2.1.5. Учебният план за професионално обучение се разработва от обучаващата институция самостоятелно или съвместно със заявителя на професионалното обучение и се утвърждава от директора на обучаващата институция.

2.2. Съдържание на учебния план

2.2.1. Титулна страница

- Код и наименование на професионалното направление;
- Код и наименование на професията;
- Код и наименование на специалността;
- Степен на професионална квалификация;
- Ниво по национална квалификационна рамка;

- Форма на обучение;
- Входящо минимално образователно равнище;
- Продължителност на обучение;
- Организационна форма на обучение;

2.2.2. Разпределение на учебното време по видове професионална подготовка за изучаване на учебни предмети или модули по учебни часове;

2.2.3. Начин на завършване и удостоверяване на професионалното обучение;

2.2.4. Пояснителни бележки (описание на организацията на обучението в съответната обучаваща институция, специфични методи на обучение, методи на проверка и оценка и друга необходима информация).

2.3. Структура на учебния план:

Раздел А. Задължителни учебни часове

Теоретично обучение

Раздел А1. Обща професионална подготовка

Раздел А2. Отраслова професионална подготовка

Раздел А3. Специфична професионална подготовка

Практическо обучение

Раздел А2. Отраслова професионална подготовка

Раздел А3. Специфична професионална подготовка

Раздел Б. Избираеми учебни часове

Разширена професионална подготовка

2.4. Учебен план за лица с увреждания

За лица с увреждания, навършили 16 години, въз основа на варианти на учебни планове по рамковите програми А и на ДОС за придобиване на квалификация по професии може да се разработват индивидуални учебни планове в зависимост от конкретните възможности на лицето за достигане на ЕРУ. Индивидуалните учебни планове се утвърждават от директора на обучаващата институция.

2.5. Учебен план за лица, лишени от свобода

За лишените от свобода на възраст над 16 години, които нямат статут на ученици, може да се организира професионално обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация.

3. РАМКИ НА УЧЕБНИ ПЛАНОВЕ ЗА ВАРИАНТИ НА РАМКОВИ ПРОГРАМИ А

3.1. РАМКА НА УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А10

за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация –
дневна, вечерна и дистанционна форма на обучение

<i>№</i>	<i>Видове професионална подготовка, учебни предмети/модули</i>	<i>Брой на учебните часове</i>
Раздел А. Задължителни учебни часове		
Теоретично обучение		
Раздел А1. Обща професионална подготовка		
1.		...
....		
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А1</i>		...
<i>Процент на учебните часове А1 спрямо общия брой задължителни учебни часове за раздел А</i>		Не повече от 10%
Раздел А2. Отраслова професионална подготовка		
1.		...
....		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А2</i>		...
Раздел А3. Специфична професионална подготовка		
1.		...
....		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А3</i>		...
<i>Общ брой на учебните часове по теоретично обучение за раздел А2 + раздел А3</i>		...
Практическо обучение		
Раздел А2. Отраслова професионална подготовка		
1.	Учебна практика	...
...		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А2</i>		...
Раздел А3. Специфична професионална подготовка		
1.	Учебна практика	...
...		...

	Производствена практика	...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А3</i>		...
<i>Общ брой на учебните часове по практическо обучение за раздел А2 + раздел А3</i>		...
<i>Процент на учебните часове за практическо обучение спрямо общия брой на учебните часове за раздел А2 + раздел А3</i>		Не по-малко от 70%
<i>Общ брой на задължителните учебни часове за раздел А</i>		Най-малко 240
Раздел Б. Избираеми учебни часове		
Разширена професионална подготовка		
1.		...
...		...
<i>Общ брой на избираемите учебни часове за раздел Б</i>		60
<i>Общ брой на задължителните и избираемите учебни часове за раздел А + раздел Б</i>		Най-малко 300

3.2. РАМКА НА УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А11 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация – задочна форма на обучение

<i>№</i>	<i>Видове професионална подготовка, учебни предмети/модули</i>	<i>Брой на учебните часове</i>
Раздел А. Задължителни учебни часове		
Теоретично обучение		
Раздел А1. Обща професионална подготовка		
1.		...
....		
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А1</i>		...
<i>Процент на учебните часове А1 спрямо общия брой задължителни учебни часове за раздел А</i>		Не повече от 10%
Раздел А2. Отраслова професионална подготовка		
1.		...
....		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А2</i>		...
Раздел А3. Специфична професионална подготовка		
1.		...
....		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А3</i>		...
<i>Общ брой на учебните часове по теоретично обучение за раздел А2 + раздел А3</i>		...
Практическо обучение		
Раздел А2. Отраслова професионална подготовка		
1.	Учебна практика	...
...		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А2</i>		...
Раздел А3. Специфична професионална подготовка		
1.	Учебна практика	...
...		...
	Производствена практика	...

<i>Общ брой на учебните часове за раздел А3</i>		...
<i>Общ брой на учебните часове по практическо обучение за раздел А2 + раздел А3</i>		...
<i>Процент на учебните часове за практическо обучение спрямо общия брой на учебните часове за раздел А2 + раздел А3</i>		Не по-малко от 70%
<i>Общ брой на задължителните учебни часове за раздел А</i>		Най-малко 120
Раздел Б. Избираеми учебни часове		
Разширена професионална подготовка		
1.		...
...		...
<i>Общ брой на избираемите учебни часове за раздел Б</i>		30
<i>Общ брой на задължителните и избираемите учебни часове за раздел А + раздел Б</i>		Най-малко 150

3.3. РАМКА НА УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ВАРИАНТ А12 - за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация в обучение чрез работа (дуална система на обучение)

<i>№</i>	<i>Видове професионална подготовка, учебни предмети/модули</i>	<i>Брой на учебните часове</i>
Раздел А. Задължителни учебни часове		
Теоретично обучение		
Раздел А1. Обща професионална подготовка		
1.		...
....		
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А1</i>		...
<i>Процент на учебните часове А1 спрямо общия брой задължителни учебни часове за раздел А</i>		Не повече от 10%
Раздел А2. Отраслова професионална подготовка		
1.		...
....		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А2</i>		...
Раздел А3. Специфична професионална подготовка		
1.		...
....		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А3</i>		...
<i>Общ брой на учебните часове по теоретично обучение за раздел А2 + раздел А3</i>		...
Практическо обучение		
Раздел А2. Отраслова професионална подготовка		
1.	Учебна практика	...
...		...
<i>Общ брой на учебните часове за раздел А2</i>		...
Раздел А3. Специфична професионална подготовка		
1.	Учебна практика	...
...		...

	Практическо обучение в реална работна среда	...
Общ брой на учебните часове за раздел А3		...
Общ брой на учебните часове по практическо обучение за раздел А2 + раздел А3		...
Процент на учебните часове за практическо обучение спрямо общия брой на учебните часове за раздел А2 + раздел А3		Не по-малко от 70%
Общ брой на задължителните учебни часове за раздел А		Най-малко 240
Раздел Б. Избираеми учебни часове		
Разширена професионална подготовка		
1.		...
...		...
Общ брой на избираемите учебни часове за раздел Б		60
Общ брой на задължителните и избираемите учебни часове за раздел А + раздел Б		Най-малко 300

4. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ПРОГРАМИ

4.1. Учебните програми по учебни предмети или модули от общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка се разработват въз основа на ДОС за придобиване на квалификация по професии с първа СПК от обучаващата институция самостоятелно или съвместно със заявителя на професионалното обучение и се утвърждават от директора на обучаващата институция.

4.2. Всяка учебна програма съдържа:

- кратко представяне на учебната програма;
- очаквани резултати от ученето - знания, умения, компетентности;
- учебно съдържание (теми и брой часове);
- специфични методи и форми за оценяване на постиженията на обучаемите.

4.3. В учебната програма по учебните предмети или модулите от разширената професионална подготовка се посочва и връзката на избираемите със задължителните учебни предмети/модули с цел надграждане и разширяване на компетентностите.

5. ЗАВЪРШВАНЕ И УДОСТОВЕРЯВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ

5.1. Професионалното обучение по рамкови програми А се завършва след полагане на държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – по теория и практика на професията.

5.2. Организацията и провеждането на държавните изпити се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

5.3. Държавните изпити за придобиване на първа СПК се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката.

5.4. Придобитата първа СПК се удостоверява със Свидетелство за професионална квалификация. Съдържанието на документа е определено в ДОС за информацията и документите.

5.5. Придобилият свидетелство за първа СПК по свое желание може да получи Европейско приложение към Свидетелството за професионална квалификация.

5.6. Свидетелството за професионална квалификация дава достъп до пазара на труда и достъп до включване в рамкови програми Е за продължаващо професионално обучение с придобиване на втора степен на професионална квалификация.

5.7. Свидетелство за правоспособност се издава за професии, упражняването на които изисква правоспособност. Условието и редът за издаване на свидетелство за правоспособност се определят с наредби на министъра на образованието и науката, освен ако в закона е предвидено друго.